

GERHART JOHANN ROBERT HAUPTMANN

VEŽĖJAS HENŠELIS
(FUHRMANN HENSCHEL)
PENKIŲ VEIKSMŲ DRAMA

Iš vokiečių kalbos vertė

Jurgis Talmantas

VEIKĖJAI

Vežėjas Henšelis

Henšelienė

Anė Šel (Vėliau Henšelienė)

Berta

Valteris, arklių pirklys

Sieberkharas

Karoliukas

Vermelskirch

Vermelskirchienė

Pranė Vermelkirche

Haufė

Pranis

Jurgis

Fabigas

Hildebrantas, kalvis

Grunertas, veterinaras

Laikas: 1860 metais; vieta: „Pilkosios gulbės“ viešbutis Silezijos kurorte.

PIRMAS VEIKSMAS

Sadiečio kambarys apatiniame „Pilkosios gulbės“ viešbučio aukšte. Pro du kairėje esamus langelius blykši žiemos sutemio šviesa. Po langais stovi medinė geltonai poliruota lova; joje guli serganti Henšelienė. Ji yra kokių 36 metų žmona. Netoli nuo lovos kabo lopšys, kuriame guli pusės metų Henšelienės dukrelė. Kita lova stovi scenos gale. Sienos melsvai tinkuotos, palubiais juosva druožė. Avanscenos dešinėje didelė rudų koklių krosnis su mūriuku. Plačiame priekrosnyje prikrauta daug smulkiai suskaldytų malkų. Dešinėj sienoj mažos durys į kamarą. Anė Šėl, jauna, sprugi mergina, triūsia. Ji pasideda nuošaliai klumpes ir vaikščioja apsiavusi storomis melsvos spalvos kojineimis. Ji išima iš krosnies geležinį puodą, kuriame kažkas, ir vėl jį pakiša. Samtis, koštuvas ir storas siauru kaklu uzbonas, padėti ant suolo. Anė sijosą pasikaišiusi, jos liemenė tamsiai pilka, mėsingos rankos plikos. Aplink krosnij apversta keturkampė geležinė kartis. Ant jos padžiautos ilgos, vadinamos medžioklės kojinės, vystyklai, odinės kelnės ir ilgi batai. Dešinėje nuo krosnies – skrynja ir spinta. Tai seni, margi, Silezijos stiliaus padarai. Pro atdaras scenos gale duris matyti tamsi plati priemenė. Priešais – stiklinės durys spalvotais rūtais. Už tų durų – mediniai laiptai į aukštą. Ties laiptais visuomet degs gazo lempa, durų langai nušviesti. Vasario mėnuo, lauke vėjuota.

Pranis, jaunas vaikėzas vežėjo livrėja, apsilkęs, pasiruošęs važiuoti, pažiūri pro duris. Pranis ir Anė.

ANĖ. Na ką?

PRANIS. Ar miega Henšelienė?

ANĖ. O ko tau čia kas? Tik nerėkauk.

PRANIS. Durys gana trankomos, o nepabunda ji dėl to. Aš važiuoju į Valdenburgą karėtoj.

ANĖ. Ką veši?

PRANIS. Ponią. Važiuoja pasipirkti gimimo sukaktuvėms.

ANĖ. Kieno sukaktuvėms?

PRANIS. Karoliuko.

ANĖ. Tiem, matyt, ne viskas galvoj. Blaškyti arklius dėl tokio snarglio. Tokiu oru vilktis į Valdenburgą.

PRANIS. Aš turiu kailinius!

ANĖ. Nežino jau kur pinigus bemėtyti. O mes čia nors išstipkime.

Jeina veterinaras Grunertas, palengva ieškodamas, kur eiti. Jis žemo ūgio, apsivilkęs juodais avių kailinukais su bašliku, apsiavęs ilgais batais. Barškina botkočiu į duris, norėdamas, kad atkreiptų į jį dėmesį.

GRUNERTAS. Ar Vilius Henšelis dar negrįžo?

ANĖ. O kam jo reikia?

GRUNERTAS. Aš atėjau valacho apžiūrėti.

ANĖ. Tai tamsta gydytojas iš Freitburgo, ar taip. O Henšelio nėra namie. Jis išvyko į Freitburgą, prekių išvežė. Man rodos, turėjota judu susitikti.

GRUNERTAS. Kuriame tvarte yra valachas?

ANĖ. Tai tas didelis randasi su lopu. Man matos, bus nuvedę jį į viešbučio tvartą. *(Praniui)* Eik drauge su juo, ir parodysi.

PRANIS. Prašom eiti kiemu tiesiai pro salę, greta vežikų kambario. Paklauskite Fridriko. Jis ir parodys Tamstai. *(Grunertas išeina)*

ANĖ. Eik drauge su juo!

PRANIS. Ar nesutiktum bent keletą fenigių?

ANĖ. Mat, kad aš ir savo kailį dėl tavęs parduočiau.

PRANIS *(kutena į ją).*

Aš jį tuoj išpirksiu!

ANĖ. Prani, atstok! Ar nepabus tik šeiminkė? *(Graibo pinigų)* Kad tik begali bent keletą skatikų išvilioti. Kailyje netverys, kai degte degi. Te. *(Spaudžia kažin ką jam į delną)* Nėšinkis dabar. *(Skambteli ja skambutis)*

PRANIS *(nusigandęs).* Šeiminkas, sudiev. *(Skubiai išeina. Henšelienė pabudus silpnu balsu šaukia)* Ane? Ane, ar tu negirdi?

ANĖ *(nemandagiai).* Ko reikia?

HENŠELIENĖ. Reikia atsiliepti, kada tave šaukia.

ANĖ. Aš dabar girdžiu; kai jūs patylomis šnekat aš ir negirdžiu. Juk tik tedvi ausi aš beturiu.

HENŠELIENĖ. Ir vėl tu Ane, imi rietis.

ANĖ (*trumpai*). Veltui burnos neaušinu.

HENŠELIENĖ. Ar tat dora? Sergančią moteriškę taip užgaulioti.

ANĖ. O kas prasideda? Vos tik akis praveria ir kabinėjasi. Niekad Tamstai negalima įtikti, vis ne taip ir ne taip.

HENŠELIENĖ. Dėl to, kad tu neklausai.

ANĖ. Tai visa pati dirba. Lakstai lakstai kiaurą dieną lig išnakčių, bet jei jūs taip, tai verčiau aš eisiu savo keliais. (*Nusikaišo sijoną ir išeina*)

HENŠELIENĖ. Ane, nedaryk jau man taip. A aš tau ką bloga pasakiau. O Dieve Dieve, kas bus kai vyrai grįš? Jie norės valgyti. Ane, Ane. (*Nusilpusi susileidžia, tyliai dejuoja ir į virvutę įsikibusi palengva supa lopšį*)

Pro stiklines scenos gale duris įsispraudžia Karoliukas. Jis neša sriubos puodą. Bailiai ir atsargiai artinasi prie Henšelienės lovos ir meta jį ant medinės taburetės.

HENŠELIENĖ. Na, Karoliuk, ar tu tat? Na, sakyk tik, ką čia man atnešei?

KAROLIUKAS. Sriubos. Mama liepė sveikinti ir linkėti pasveikti - prašom mėginti Tamsta.

HENŠELIENĖ. Na mažutėli, tu tai visų geriausias. Vištienos sriuba! Tai jau Velykos man. Pasakyk savo mamytei, kad aš dideliai jai dėkoju. Ar girdi? Tik jau bent nepamiršk. O dabar žinai ko aš tave prašysiu. Klausyk. Padaryk man gera. Pasiimk kriukiuką, va ten yra, pasilipk ant kėdės, gerai? Ir patrūkėk į pryšakį geležinį puodą. Mergiotė išėjo. Ji per toli nukišo jį į krosnį.

KAROLIUKAS (*nori pasiimti kriukį ir pasilipęs ant kėdės žiūri į krosnį klausdamas*). Kurį puodą, Tamsta, juodąjį ar mėlynąjį?

HENŠELIENĖ. O kas yra mėlynajame?

KAROLIUKAS. Rūgyti kopūstai.

HENŠELIENĖ. Trauk jį tuojuo, visai sutinės. Na ir mergitė.

KAROLIUKAS (*ištraukęs puodą į kraštą*). Ar taip gerai?

HENŠELIENĖ. Gerai, tebūnie taip. Eikš šen, aš dovanosiu tau botagai stimberį. (*Ji paima nuo lango ir duoda jam*) O mama, ar sveika?

KAROLIUKAS. Sveika, ji išvažiavo į Valdenburgą man dovanų pirkti gimimo dienai.

HENŠELIENĖ. O aš, vaikuti, vis negalinga. Veikiai teks mirti!

KAROLIUKAS. Ne, nemirsi Tamsta.

HENŠELIENĖ. Taip taip, gali tikėti, aš mirsiu, vaikeli. Ir mamai gali pasakyti, kad aš taip sakiau.

KAROLIUKAS. Aš gausiu ar žinai, Tamsta, ausinę kepurę.

HENŠELIENĖ. Taip taip, gali tikėti. Pristrauk arčiau. Tik tylėk. Klausykis. Ar girdi kaip stuksi? Ar girdi, kaip stuksi išspendėjusiame medyje.

KAROLIUKAS (*nervingai laikomas už rankos*). Henšeliene, aš bijaus.

HENŠELIENĖ. Nebijok! Visi juk turim mirti. Ar girdi kaip stuksi? Ar ne? Kas tai yra? Tai mirties kirmėlė stuksi. (*Krinta į guolį*) Viens, du... Na, Ane, Ane! (*Karoliukas, kurį ji paleido, bailiai traukiasi į duris. Kai nusitveria jis stiklinių durų rankinę, staiga paima jį baimė. Jis plėšia duris ir užtrenkia jas taip stipriai, kad net stiklai subirbia. Netrukus kieme supliauška botagas. Nuo to trukšmo krūptelėjusi Henšeliene skubiai kelias*)

HENŠELIENĖ. Tėvas pareina!

HENŠELIS (*prieangyje jo dar nematyti*). Na ką mes, daktare, tam gyvuliui darysim. (*Įeina su veterinaru Grunertu*)

GRUNERTAS. Jis neprisileidžia. Gausim susipančioti jį.

HENŠELIS (*45 metų, atletišškai sumitęs vyras kailio kepure apsimovęs, ilgais kailiniais, po kailiniais mėlyni vežėjo marškiniai, apsiavęs ilgais batais, žaliomis medžiotojo kojineimis; rankose nešasi botagą ir uždegtą žibintą*). Jau nė nežinau, kas tam gyvuliui rados? Grįžtu vakar namo... akmenines anglis kroviau ten Lapių duobėj, iškinkiau, įvedžiau į tvartą, tik akimirką krito ant žemės ir ėmė kaparotis. (*Botagą pastato kerčioje, kepurę kabina į gembą. Anė vėl grįžta, ima savo darbą. Ji, matyt, įširdus*) Mergiote, dek žiburį.

ANĖ. Viens vieną, kits kitą.

HENŠELIS (*užpūtęs žibintą kabina jį*). Dievai žino, ką tas tai reiškia: čia žmona susirgo, čia arklys dvesia. Ir taip staiga visos nelaimės mane užklupo. Kalėdoms pirkau iš Valterio Gotfrido Valachą, neišėjo dvi savaitė ėmė ir apryšo. Parodysiu aš jam. Du šimtu dolerių jam sumokėjau.

HENŠELIENĖ. Ar lyja lauke?

HENŠELIS (*trumpai*). Taip taip, motin, lyja. Tikrasis svainis mane apgavo. (*Sėdasi ant mūriuko*)

Anė uždega taukinę Žvakę ir skardinėj žvakidėj deda ant stalo.

HENŠELIENĖ. Tėveli, jau tu visuomet esi per geras; labai visais pasikliauji.

GRUNERTAS (*sėdasi prie stalo ir rašo receptą*). Aš parašysiu receptą j vaistinę.

HENŠELIENĖ. Ach, jei čia dar ir randasis pasirinks. Ne, turbūt Dievas nuo to saugos!

HENŠELIS (*atkišęs Anei koją*). Bėk šen, nutrauk man batus! Pašėlęs buvo vėjas grįžtant iš Freiburgo. Žmonės pasakoja, būk Niederdorfe, pusę bažnyčios stogo vėjas nuvertęs. (*Anei*) Kurio čia galo čiupinėjies! Ar susijudinsi!

HENŠELIENĖ (*Anei*). Jau nė nežinau, lig šiol nė bato nemokėti nutraukti.

Anei pasiseka nutraukti vieną batą, deda jį nuošaliai, ima traukti antrąjį.

HENŠELIS. Tylėk, motin, ir tu geriau nemoki.

ANĖ (*Nutraukia ir antrą batą, deda jį nuošaliai ir stačiokiškai klausia Henšelio*). O prijuostę iš Kramstano ar parvežei, Tamsta?

HENŠELIS. Dar mat kuo galvą kvaršinti. Džiaugiuos savo skudurus sužiūrėjęs ir statines sveikas j stotį nuvežęs. Rūpinsiuos aš kokiomis ten bobų prijuostėmis!

GRUNERTAS. Tamsta ne tam sutvertas.

HENŠELIENĖ. Tai jau būtų visai bloga!

HENŠELIS (*Apsiavęs klumpėmis Anei*). Judinkis judinkis. Nešk valgyti. Šiandien dar reiks j kalvę nueiti.

GRUNERTAS (*Atsikėlęs paliko receptą ant stalo, j kišenę įsikišo pastabų knygutę ir pieštuką, rengdamas eiti*) Tą prašom skubiai vaistinėn. O rytoj anksti aš ateisiu pažiūrėti.

Henšelis sėda prie stalo.

HAUFĖ (*Palengva įeina klumpėmis apsiavęs, odinėmis kelnėmis apsilkęs, degančiu žibintu nešinas*). Ir bjaurumas to oro.

HENŠELIS. Na, kaip ten arklidėje?

HAUFĖ. Blogai, sliūkso jau kokią valandą. (*Gesina žibintą ir kabina greta Henšelio pakabintojo*)

GRUNERTAS. Na labanakt. Dabar reikia kantriai laukti. Mes, gydytai, ir tik žmones esame.

HENŠELIS. Suprantamas daiktas! Žinome, žinome. Labanakt. Tik nepargiūkit kur tai. (*Grunertas išeina*) Na, motin, sakyk kaip tu? Ar negeresnė?

HENŠELIENĖ. Teko vėl supykti.

HENŠELIS. Kas gi tave pykino?

Haufė sėda prie stalo.

HENŠELIENĖ. Kad nieko, visai nieko negaliu dirbti

Anė atneša į stalą kleckų ir kopūstų dubenius, išima iš staltiesės šakutes ir padėlioja susėdusiems.

HENŠELIS. Juk tam yra mergiotė.

HENŠELIENĖ. Ką jau čia bešnekėsi!

HENŠELIS. Juk yra kas valgyti, visa tvarkoje, kad nebūtumei paaukštinus keltis, šiandien būtum galėjus šokti.

HENŠELIENĖ. O, Dievuliau, šokti. Tai būtų!

Anė priruošė tris lėkštes, kiekvienoj po gabalą klaulienos. Atsinešė sau kėdę ir sėda prie stalo.

HAUFĖ. Netrukus ir avižų pritrūks.

HENŠELIS. Anądien nupirkau trisdešimt maišų. Šeštadienį atveš vežimą šieno. Pašaras kaskart brangsta.

HAUFĖ. Jei gyvuliai dirba, nori juk ir paėsti.

HENŠELIS. O jie ten mano gyvulius oru gyvenant. Teko vėl sumažinti atlyginimą vežėjams.

HAUFĖ. Na tik sakyti ką besusimanys.

HENŠELIENĖ. Ar maudyklių inspektorius?

HENŠELIS. O kas gi kitas! Bet dabar jam nepavyko.

HENŠELIENĖ. Ne jau, baigsis turbūt! Juk viso to maža teturime. Tat kas mums bereikia daryti šiais sunkiais laikais.

ANĖ. Buvo atėjęs plentų prievaizda, liepė ponui atsiųsti rytoj arklius į didįjį rulį. Dabar esą netoli Hartau.

Trepais, kurie yra anapus stiklinių durų, nulipa ponas Siebenharas. 40 metų, šauniai apsidaręs. Juodas gelumbės švarkas, balta veslė, šviesios angliškos kelnės, 1860 metų elegantiškumas. Žili plaukai besudaro tik stropiai sušukuotą ant galvos vainiką. Ūsai ilgi, šviesiai blond. Siebenharas dėvi auksinius akinius, kai nori ką nors gerai apžiūrėti užsideda dar auksinį pincenę. Inteligento tipas. Siebenharas įeina nešinas skardinėje žvakidėje nedegta žvake ir raktų ryšuliu dešinėje rankoje žiūri kaliąja pridengdamas šviesos bijančias akis.

SIEBENHARAS. Ar Henšelis grįžo?

HENŠELIS. Grįžau, pons Siebenhare!

SIEBENHARAS. Netrukdysiu, Valgyk Tamstą, valgyk. Turiu dar reikalų sankrovoj. Vėliau pasikalbėsime.

HENŠELIS. Ne ne, dėl manęs, aš jau pavalgiau.

SIEBENHARAS. Verčiau, Tamstą, paskui ateik į mano kambarį. *(Prieina ir užsidega savo žvakę prie degančios ant stalo)* Norėjau tik žvakę užsidegti. Mano biure nieks nekliudys. Ponia Henšeliene ar negerėjai? Vištienos sriuba ar pritiko?

HENŠELIENĖ. Sakykite tikrai, užmiršau ją!

SIEBENHARAS. Negali būti!

ANĖ *(pažiūrėjus į sriubos puodelį)* Iš tikrųjų, juk ši tebesanti.

HENŠELIS. Tai moteriškė! Ir nori tat išgyti. Pimiršta valgyti ir gerti.

SIEBENHARAS *(sušniokščia vėjas)*. Sakyk, kaip Tamstai išrodo? Mano žmona išvažiavo į Vaidenburgą. Oras kaskart blogėja. Imu. Nerimauti. Ar ne tiesa?

HENŠELIS. O, jūs žmonės, žmonės.

HENŠELIENĖ. Tas vėl nemaža kainuos.

SIEBENHARAS *(eidamas į kairę link priemens)*. Mirtis tik neapmokama!

HENŠELIS. Ir jam galvą kvaršina nemažai rūpesčių.

HENŠELIENĖ. Įdomu man, ko jis iš tavęs benorės, tėveli.

HENŠELIS. E, niekis. Kas žino? Pagalios išgirsim.

HENŠELIENĖ. Kad ir vėl nereikalautų pinigų.

HENŠELIS. Neplepėk niekų, motin.

ANĖ. Jeigu jam taip bloga, tai kam poni dėvi keturių dolerių skrybėles!

HENŠELIS. Sučiaupk nasrus! Tavęs nieks neklausia! Kišk savo nosį verčiau į tešlą lovyje, bet ne į kitų reikalus. Nelengva tokių namus valdyti. Juk per du mėnesius jie šį tą teuždirba, likusiuoju galu sunku galus su galais sumegsti.

HAUFĖ. Be to, dar teko statydinti.

HENŠELIENĖ. Tas galutinai jį pribaigė. Reikėjo verčiau neprasidėti.

HENŠELIS. Bobos tais reikalais nieko neišmano. Turėjo statydinti, kitaip negalėjo. Šiandien čia daug svečių suvažiuoja gydytis, seniau nė per pusę nebūdavo. Bet tada žmonės turėdavo pinigų, o dabar norėtų viską pusvelčiu. Įpilk man, noriu degtinės išgerti.

HAUFĖ (*palengva sulenkęs savo lenktinį peilį, stodamas*). Keturios dešimtys numerių, trys didelės salės, juose tik žiurkių ir pelių pilna. Iš kur čia bus pelno. (*Stojasi*)

Pranė Vermelkirche įeina į kambarį. Ji yra žvali, graži 16 metų mergytė. Ilgus tamsius plaukus dėvis palaidus. Jos kostiumas truputį ekscentriškas. Sijonėlis baltas ir trumpas, bliuska smailiai iškirpta. Juosta marga ir ilga. Rankos nuogos, ant kaklo margas kaspinas su kryžiu.

PRANĖ (*labai gyvai*). Juk ką tik čia buvo ponas Siebenharas? Gero apetito ponams. Aš norėjau tik paklausti, ar nebuvo čia ponas Siebenharas?

HENŠELIENĖ (*nemandagiai*). Mes nežinom. Pas mus nebuvo.

PRANĖ. Nebuvo. Aš maniau. (*Ji koketiškai deda ant suoloelio kojų ir suriša užryšį*)

HENŠELIENĖ. Ponas Siebenharas, ar ponas Silbencharas. Ir ko jums nuolat reikia iš to žmogaus?

PRANĖ. Kam? Tik jis labai mėgsta žąsies kepenėles. Mama ką tik pagamino, papa tat siuntė, aš turiu jam pasakyti. Beje, ir Tamsta, Henšeli, galėtum pas mus ateiti.

HENŠELIENĖ. Jau tik tu nemasink mano vyro. Tai būtų gražu! Jau ir dabar negalvoj smukles lankyti.

PRANĖ. Šiandien turime šviežiaus alaus.

HENŠELIS (*Haufė šypso, Anė balsiai juokiasi*). Motin, tu gali savim rūpintis. Kai aš norėsiu alaus stiklą išgerti, gali tikėti, kad aš kiekvieno nesiklausiu.

PRANĖ. Ar sveiksti, poni Henšeliene?

HENŠELIENĖ. Rytoj persijuosiu juosta ir šokinėsiu ant virvės.

PRANĖ. Ir aš kartu. To moku gerai. Visada darau bandymus. Ant dišlių.

HENŠELIS. Aš ir sakau, kad tie dišliai taip nuknobę!

PRANĖ. Žiūrėkite šiaip daroma, šiaip balansuojama. *(Mėgdžiodama virvės šokėjos judėjimus, šoka pro duris laukan)* Kairę koją, dešinę koją. Au revoir. Iššina.

HAUFĖ *(imdamas žibintą)*. Ji iš proto išeis, jei veikia vyro negaus. *(Iššina)*

HENŠELIENĖ. Kad tik reiktų prie darbo nuvargti, nebeliktų jokios didystės.

ANĖ. Ten esą nevalia jai nueiti, poni nekančianti.

HENŠELIENĖ. Ji turi tiesos. Ir aš taip daryčiau.

ANĖ. Ji bėgioja paskui poną kaip šuo. Bet pasakyk tiesą, tuojau pasius.

HENŠELIENĖ. Tuos žmones Siebenharas turētu užginti. Veisia palaidūnes mergas, vaikėzus.

HENŠELIS. Ką tu čia, motin, kalbi.

HENŠELIENĖ. Ar smuklėj neveisiasi.

HENŠELIS. Jie, kaip ir mes, nori gyventi. Ar tat turi jis išguiti juos gatvėn. Vermelskirchas nėra taip jau blogas žmogus.

ANĖ. Bet jo pati tikra ragana.

HENŠELIS. Galėtų ginti, jei reguliariai nemokėtų nuomos, o dėl tos mergiotės... Keliasi ir lenkiasi prie lopšio. Juk ir mes šit turime puputį, e dėl jos turbūt neišlėksime.

HENŠELIENĖ. O ne, tai jau būtų. Ji puikiai miega, nenori nė pabusti.

HENŠELIS. Į tai nekreipiama dėmė... Na, motin, turbūt nebeketi mirti. *(Imdamas mogembės kepurę)* Anė, aš tau buvau pamelavęs. Vežime yra tavo prijuostė.

ANĖ *(skubiai)*. Kur taip?

HENŠELIS. Uodegoj! Eik ir paieškok. *(Pro vidurines duris iššina. Anė iššina kambarį)*

HENŠELIENĖ. O prijuostę dėlto jai parvežė!

SIEBENHARAS (*jeina, atsargiai kaip ir pirma nešinas žvake, raktais ir dar dviem buteliais raudonojo vyno*). Ar Henšeliene pati viena?

HENŠELIENĖ. O prijuostę dėlto...

SIEBENHARAS. Henšeliene, čia aš, Tamsta apsirinki.

HENŠELIENĖ. Aš manau, ne.

SIEBENHARAS. Ar nepažadinau aš Tamstos nelaiką. Aš esu Siebenharas.

HENŠELIENĖ. Iš tiktųjų! Iš tiktųjų!

SIEBENHARAS. Aš tik atnešiau jums truputį vyno; Tamsta turi jo gerti, nuo jo bus geriau. Ar Tamsta dėlto manęs dar nepažįsti?

HENŠELIENĖ. O net tai būtų jau! Jūs esate juk mūsų ponas Siebenharas. Taip bloga dar man nėra. Jumis dar aš pažįstu. Aš ir nežinau ar sapnavau ar taip sau.

SIEBENHARAS. Tai gali būti. Na kaip jaučiatės dabar?

HENŠELIENĖ. Iš tiktųjų juk jūs ponas Siebenharas.

SIEBENHARAS. O jūs manėte, kad tai Jūsų vyras?

HENŠELIENĖ. Aš nežinau, aš negaliu nieko tikra pasakyti. Man kažkas užėjo.

SIEBENHARAS. Jūs rodos, nepatogiai gulite. Aš pataisyčiau jum truputį pagalvį. Ar gydytojas reguliariai lanko?

HENŠELIENĖ (*kuo ne verkdama*). Aš nieko nežinau, jie palieka mane vienu viena. Ne ne, Tamsta esi Siebenharas, aš žinau. Ar žinai ką? Aš Tamstai kai ką pasakysiu. Tamsta visada man buvai geras. Tamsta esi geraširdis. Kad kartais ir susiraukiate, tai niekis. Aš Tamstai galiu pasisakyti, aš baisiai bijaus! Aš visada manau, kad tai jam per ilgai tęsiasi.

SIEBENHARAS. Kas taip per ilgai?

HENŠELIENĖ (*paleidus verkti*). Aš per ilgai gyvenu. O kas iš Gustės bus?

SIEBENHARAS. Bet, miela Henšeliene, ką Tamsta kalbi?

HENŠELIENĖ (*tyliai verkdama*). O kas bus iš Gustės, kai aš numirsiu?

SIEBENHARAS. Henšeliene, Tamsta esi protinga žmona. Paklausk tat ir manęs juk, kai tenka taip tyliai gulėti lovoje, matyk, bent keletas savaičių. Kvaili daiktai ima vaidintis. Bet reikia visai

rimtai būti, poni Henšlienė. Tai būtų gražu! Tokie niekai! Reikia mesti iš galvos. Tai yra tikros kvailybės!

HENŠELIENĖ. Mano mielieji, jūs norite tikėti, aš žinau ką sakanti.

SIEBENHARAS. Nesišinote jūs, nesišinote. Šioje valandoje nesišinote ir, kai jūs vėliau prisiminsite tai, juoksitės. Be abejo juoksitės.

HENŠELIENĖ (*su antra verkdamą*). Ar jis nėjo pas ją į kamaraž?!

SIEBENHARAS (*dideliai nustebęs, netikėdamas*). Kas? Pas ką?

HENŠELIENĖ. Nagi Henšelis. Pas mergą!

SIEBENHARAS. Ar vyras? Pas Anę? Čia jau žinote... Kas jums tai įkalbėjo, yra bjauriausias melagis.

HENŠELIENĖ. O kai aš numirsiu, jis ją ves!

Henšelis matomas duryse.

SIEBENHARAS. Tamsta klieidi.

HENŠELIS (*nuoširdžiai nustebęs*). Kas tau, Melike yra? Ko verki?

SIEBENHARAS. Henšeli! Vienos žmonos negali palikti.

HENŠELIS (*priėjęs prie lovos meiliai*). Kas gi tau ką padarė?

HENŠELIENĖ (*atsiverčia piktai ant kito šono veidu į sieną, Henšeliui atsuka nugara*) Tik duok man ramumo!

HENŠELIS. Ką turi tai reikšti?

HENŠELIENĖ (*springdama nuo ašarų, piktai*). Eik šalin, tu.

HENŠELIS (*stovi kaip prislėgtas ir žiūri, lyg ko klausdamas į Siebenharą, kuris linguodamas galva valo savo pincene*).

SIEBENHARAS (*tylomis*). Duok dabar savo žmonai ramybę.

HENŠELIENĖ (*kaip pirma*). Jis norėtų mane jau žemėje turėti.

SIEBENHARAS (*Henšeliui*). Kurs keta šėlt Pat! Tylėk, padaryk tai man!

HENŠELIENĖ. Kiekvienas turi akis. Nėra tat ir aklas. Nereikalingas man įkalbėjimas. Nebėra iš manęs jokios vertės. Turiu lyst į žemę.

HENŠELIS. Apie ką tu, Melike, kalbi.

HENŠELIENĖ. Taip taip apsimesk nesuprantąs.

HENŠELIS (*nebsusivaldydamas nusiminęs*). Na tik sakyk nors.

HENŠELIENĖ. Nebūkie kaip nor. Apgaudinėjama aš nenoriu būti niekuomet, kad ir kaž kaip slepiatės. Aš pro sienos plyšį mačiau. Aš mačiau jus! Ne taip veikia. Jūs manėte, kad žmoną lengva apgauti. Jauti tu! Viena tau galiu priminti, kai aš numirsiu, mirs ir Gustė. Aš pasiimsiu ją drauge. Verčiau pasmaugti, negu tai prakeiktai mergai palikti!

HENŠELIS. Na, motin, kas čia tau rodos?

HENŠELIENĖ. Po žeme norėtumei mane turėti.

HENŠELIS. Na na, gana, o aš pašėlsiu.

SIEBENHARAS (*tyliai perspėdamas*). Nurimk Henšeli! Žmona yra ligonė.

HENŠELIENĖ (*išgirdus tai*). Ligonė? O kas mane susargino tai judu, ta mergšė ir tu.

HENŠELIS. Norėčiau bent žinoti, po šimtais, kas tas bjaurybes tau į galvą ir įkalė. Mergina ir aš, tegu perkūnas tuoju trenkia, jei mudu turim kokių santykių.

HENŠELIENĖ. O prijuosčių ir kaspinių ar neparvežei?

HENŠELIS (*nesumanydamas ką sakyti*). Prijuosčių. Kaspinių...

HENŠELIENĖ. Taip prijuosčių kaspinių.

HENŠELIS. Ką daugiau beišgirsi žmogus?

HENŠELIENĖ. Ar ji nedaro visada visa gražiai ir gerai. Ar tu bent kartą ją subarei. Ar ji nėra namuose jau kaip ir žmona.

HENŠELIS. Motin, nutilk aš tik tau sakau.

HENŠELIENĖ. Tu turi nutilti, nes nėra žodžiui vietos.

SIEBENHARAS (*prie lovos priėjęs*). Henšeliene, reikia susivaldyti. Juk visa tai stačiai iš piršto išlaužta.

HENŠELIENĖ. Ir Tamsta ne geresnis ir Tamsta nekitaip darai. Vargšės moterys, žūva tuo būdu. *(Tyliai kūkčiodama)* Taip, jos žūva.

Siebenharas susijuokia ir rimtai eina prie stalo, skubiai atkemša raudono vyno butelį.

HENŠELIS *(atsisėda ant lovos krašto, dabar gerinasi)* Motin! Motin! Sukis šen. Aš noriu tau geruoju žodelį tarti. *(Jis apsuka ją malonia prievarta)* Na matai motin, tu sapnavai, tu matei kažkokį sapną. Mūsų Špičas kartais ir sapnų mato. Dabar pabudai. Ar supranti motin?! Čia tu tokias nebūtąsias plepėjai ir tiek daug, kad jas susikrovus ratai sulužtų. Man dar ir dabar galvoj sapingia.

SIEBENHARAS *(ieškojęs stiklinės, ją radęs prisipila vyno).* Man taipgi litaniją išgiedojai.

HENŠELIS. Tik jau bent nepyk ant jos. Tai boba! Reikia nukęsti. Na nebedejuok ir būk sveika. O tai imsi dar sakyti kad aš iš Belkeno miško arklių pavogęs.

SIEBENHARAS. Prašau išgerti, čia vynas, pasistiprinkit.

HENŠELIENĖ. Kad tai žinočiau! *(Siebenharas prilaiko ją geriant)*

HENŠELIS. Ką tu čia?

HENŠELIENĖ. Ar galėtum man tai prisižadėti?

HENŠELIS. Visa ką tu nori.

HENŠELIENĖ. Kai aš dabar numirsiu ar tu ją vesi.

HENŠELIS. Taip kvailai neklausinėk.

HENŠELIENĖ. Taip ar ne.

HENŠELIS. Anę. *(Juokdamas)* Žinoma ne.

HENŠELIENĖ. Kalbėk rimtai.

HENŠELIS. Na, paklausyk ponas Siebenhare. Ką čia reikia ir besakyti. Juk tu nemirsi.

HENŠELIENĖ. Bet jei aš numirčiau?

HENŠELIS. Ir tuomet jos neimsiu. Na matai žinok tai. Dabar bus visa baigta.

HENŠELIENĖ. Ar gali man prisižadėti?

HENŠELIS. Ką prisižadėti?

HENŠELIENĖ. Kad tu tos mergšės nevesi.

HENŠELIS. Prižadu iš tikro.

HENŠELIENĖ. Duok ranką.

HENŠELIS. Juk tau sakiau. *(Jis deda savo ranką į josios)* Na dabar gerai. Tik duok man ramybę su tokiais daiktais.

UŽDANGA

ANTRAS VEIKSMAS

Graži gegužės diena. Prieš pietus. Pirmojo veiksmo kambarys. Lova, kurioje gulėjo Henšelienė, išnešta. Langai, po kuriais buvo lova, atdari. Anė, atraitytom rankovėm, nusigręžusi į langą, trina baltinius. Pranis be švarko, marškinių rankoves pasiraitęs, baltomis kelnėmis, basomis kojomis įsispyręs į klumpes įeina nešinas mediniu kibiru vežimui plauti.

PRANIS *(kvailu tonu. Linksmi).* Ane, aš atėjau tave aplankyti. Ach, Dievuli, beje ar neturi kartais šilto vandens? A?

ANĖ *(meta ant jentelės buvusį skalbinį į vanią, eina prie krosnies).* Na tik jau nelandžiok čia per daug.

PRANIS. Nugi? Kas kliūva?

ANĖ *(pildama į kibirą verdantį vandenį).* Nuolat neklausinėk. Aš neturiu laiko.

PRANIS. Aš plaunu vežimą, matai, nė aš ne be darbo.

ANĖ *(piktai).* Tu duok man ramybės jei nori ką žinoti, juk aš tau keletą kartų tai esu sakiusi.

PRANIS. O ką aš tau darau?

ANĖ. Tu nebėgiok man į sijeną įsikibęs.

PRANIS. Tu jau užmiršai mudviejų santykius.

ANĖ. Jokių santykių tarp mudviejų nėra. O kokie santykiai galėjo būti? Aš einu savo keliu, ir tu eini savo keliu. Tik tokie santykiai ir tėra tarp mudviejų.

PRANIS. Tas visa man nauja.

ANĖ. O man labai sena.

PRANIS. Taip išrodo. Ane, kas čia įvyko tarp mudviejų?

ANĖ. Nieko! Visai nieko! Tik duok man ramybės.

PRANIS. Ar tu gali kuo mane kaltinti? Ar aš nebuvo visada tau ištikimas?

ANĖ. O man kas? Kas man rūpi? Valkiokis pas ką tik nori. Aš nė kiek nesisielosiu.

PRANIS. Ane, nuo kurio tai laiko?

ANĖ. Nuo senų senovės.

PRANIS (*susijaudinęs, ko neverkdamas*). Ane, juk tu meluoji!

ANĖ. Taip jau nė nepradėk. Tokiu būdu mane nepaveiksi. Jokių melagysčių man neįkalbėsi. Trumpai, o gerai – viskas baigta! Bet kad tu toks avigalvis esi, ir nieko negali dasiprotėti, aš tau aiškiai ir stačiai į akis pasakysiu – viskas tarp mudviejų baigta.

PRANIS. Ar iš tikrųjų?

ANĖ. Visa tarp mūsų baigta, ir tai turėk omėnėj, Prani.

PRANIS. Turėsiu omėnėj. (*Vis labiau erzindamas ir daugiau verkdamas, negu kalbėdamas*) Tik nemanyk, kad aš taip kveilas. Aš seniai jau visa lyg šiandien pastebėjau. Aš maniau tik, kad tu ateisi į protą.

ANĖ. Ir atėjau aš.

PRANIS. Kaip kas supranta. Žinoma, aš plikas kaip tilvikas, o Henšelis turi pilnas dėžes aukso. Iš vienos pusės, jei visa gerai apsvarstyti, tu ir atėjai į protą.

ANĖ. Kad tu man taip pradėsi, tai tu visai praloši.

PRANIS. Ar tat netiesa? Ar tu nedailinies, norėdama Henšeliene likti? Ar aš meluoju?

ANĖ. Tai mano dalykas, tau nekliūna. Kiekvienas turi savim rūpintis.

PRANIS. Na kad aš tik savim tesirūpinčiau, eičiau pas Henšelį ir taip pasakyčiau. Juk prižadėjai už manęs tekėti, mudu jau sutikom.

ANĖ. Pamėgink tik.

PRANIS *(ko neverkdamas iš pašėlimo ir skausmo).* Pamėginsiu! Tu rūpinies dėl savęs ir aš dėl savęs. Kad tu tokia, ir aš kitoks nebūsiu. *(Staiga persimainęs)* Bet dabar nebenoriu aš tavęs, visai nebenoriu. Kad tu ant kaklo man pultumei. Tokia mergšė man per prasta. *(Skubiai išeina)*

ANĖ. Na žiūrėk tik, išbėgo pagalios.

Anei toliau besivelėjant koridoriumi, eina Vermelskirchas: kokių penkių dešimčių metų. Matyt, kad tai buvęs artistas. Jis dėvi apnešiotą švarką, išmargintos kojinės, rūko ilgą pypkę.

VERMELSKIRCHAS *(po valandėlės žiūri į kambarį Anės nepastebimas).* Ar girdėjai tamsta kosint?

ANĖ. Kur?

VERMELSKIRCHAS. Na ten aukštai jau yra kurorto svečias.

ANĖ. Na juk jau laikas! Jau gegužės pusė.

VERMELSKIRCHAS *(palengva peržengia slenkstį, kosėdamas pusbalsiu dainuoja).*

Jau džiovininkas aš esu

Vidi vidi vit bum bum

Neilga trukus mirt ketu

Vidi vidi vit bum bum. *(Anė juokias prie vanios)*

Ir gerai darei, bent pajunti, kad vasara ateina.

ANĖ. Viena blezdinga vasaros neparneša!

VERMELSKIRCHAS *(pasitaiso sėstis ant mūriuko, ir sėdasi).* O kur Henšelis?

ANĖ. Šiandien į kapines išvyko.

VERMELSKIRCHAS. Iš tikrųjų, juk šiandien jo žmonos gimimo diena. *(Pauzė)* Senis dėlto labai gailis. Sakyk, kada jis grįš.

ANĖ. Aš visai nesuprantu, ko jis ten turėjo važiuoti. Čia arkliai be galo reikalingi. Ir naujajį vežiotoją išsivežė!

VERMELSKIRCHAS. Oi Ane! Pyktis apetitą gadina.

ANĖ. O, bent tai tiesa! Į visą žiūri per pirštus. Omnibusas turi punktualiai išvažiuoti. Vienarsis dar tebėra purvinas, o Haufė nė nemano valyti. Tas senbernis yra sustipęs lyg ožys.

VERMELSKIRCHAS. Taip, taip jau prasideda, tat ir darbo begalės. Šiandieną į pirmąjį aukštą virėjas pareina. Jau ir aludėje daugiau matyti.

ANĖ (*susijuokia*). Tamsta, dėl to išrodo, dar nedaug teturi darbo.

VERMELSKIRCHAS (*nesupykęs*). Atsiranda vėliau, eleven o'clock, vienuoliktą. Tuomet ir aš, visą garą paleidęs puolu į darbą.

ANĖ. Garo eina daug, galima tikėti! Tamstos cypkė juk visuomet karšta.

VERMELSKIRCHAS (*nusišypsojęs*) Tamstos liežuvis, mano mieloji, labai smailas. Smailas kaip adata. Šiandieną klausyk, turėsime per pietus, pirmą, antrą, trečią – du pirmuosius ir du antruosius smakus. Tris pirmuosius, su antruosius, du pirmuosius, tris antruosius, jau visai nebežinau, visai susipainiojau. Vienu žodžiu, dešimtis žmonių iš kurorto orkestro. Ko Tamsta juokiesi? Tamsta manai, kad aš meluoju. Ar žinai, Tamsta, kiek tas basas suryja? Tikrai nustebtum! Ar tat maža darbo?

ANĖ (*nusijuokusi*) Suprantamas daiktas, kad virėja turės daug darbo!

VERMELSKIRCHAS (*kukliai*). Mano žmona, mano duktė, visa šeimyna, visi mes nusikamuojuame. O kai vasara praeina, žiūri to uždarbio tarsi nė nebuvę.

ANĖ. Aš jau nežinau, ko čia Tamsta dejuoti? Už visus čia esamus daugiausia užsidirbi. Smuklė juk niekuomet nėra tuščia, ar vasarą, ar žiemą. Siebenharu dėta kitaip Tamstą pačiupinėčiau! Neužsikištum su tais trimis šimtukais talerių. Be tūkstančio nė šnekėti nešnekėčiau, dar ir taip gerai prisiluptum.

VERMELSKIRCHAS (*atsikėlęs švilpiodamas vaikščioja*). Ko daugiau benorėsi, Tamsta? Iš baimės man ir pypkė užgeso.

Jurgis - jaunas gavus ir miklus kelneris pusryčių sąrašu nešinas greitai eina laiptais už stiklinių durų. Prie durų sustoja praveria jas ir žiūri į koridorių kairėn ir dešinėn.

JURGIS. Po šimts pypkių. Kame aš esu?

ANĖ (*juokiasi*). Tamsa paklydai. Guni grįžti.

JURGIS. Dievaži ir galva gali susisukti. Toje būdėje nė arklys neatsektų.

ANĖ. Tamsta turbūt pirmą sykį čia, a?

JURGIS. Žinoma, pirmą sykį vakar. Na tik sakykite ponai! Taip dar nebuvo man atsitikę. Aš esu buvęs jau nevienuose namuose, čia jau teks visuomet kalnų vadovą vestis.

VERMELSKIRCHAS (*pamėgdžiodamas jį*). Sakyk Tamsta, gal Tamsta iš Dresdeno?

JURGIS. Aš esu gimęs Meisene.

VERMELSKIRCHAS. O jei. Nejaugi?

JURGIS. Kaip iš čia beišeiti, sakykite Tamstos?

ANĖ (*kelneriui esant nudžiungta ir saviškai koketuojanti*). Visada laiptais aukštyn. Tokie blezdinguodegiai čia žemai mums nereikalingi.

JURGIS. Tai gal čia beletažas, ką?

ANĖ. Ar manėte kad! čia šunininkas! Mes jums parodysim bebeliuoti. Čia apačioj gyvena pati aristokratija.

JURGIS (*meiliai juokaudamas*). Aš žinai ką, jaunoji poni - prašom šen, parodykit man kelią. Su Tamsta eiti aš visai nebijočiau, kad ir kažkur ketintumei mane vesti. Nebijočiau nė į smuklę, nė ant prėsmo į šieną.

ANĖ. Nekryždink Tamsta manęs. Nepataikei. Tokių vėjo botagėlių čia pilni patvoriai.

JURGIS. Jaunoji poni. Ar nepadėti, Tamstai, velėti?

ANĖ. Nereikia. Ir jei Tamsta dar priklysi, aš padėsiu išsinešinėti ant laiptų va šiuo. (*Tuo tarpu traukia iš vandens vieną skalbinį*) Tada galėtum Tamsta baltų marškinėlių ieškoti.

JURGIS. O, o ne jau Tamsta norėsi mane į kiaulę paversti? Turbūt ne! Argi taip galima? Turime pirma dar apie tai pasišnekėti. Ar ne tiesa, jaunoji poni? Na žinoma, žinoma. Mes pasišnekėsime dar apie tai. Kai aš turėsiu laiko vėliau kitą kartą. (*Nueina laiptais aukštyn*)

VERMELSKIRCHAS. Tas tai daugiau turbūt nebepaklys. Parodys jam Siebenharas, kuriuo iš valgomojo į virtuvę eiti. Ane, kada grįš Henšelis?

ANĖ. Na, pietums. Ar ką pasakyti jam?

VERMELSKIRCHAS. Taip, pasakyk jam Tamsta, tik neužmiršk! Duok jam Tamsta nuo manęs labų dienų.

ANĖ. Vis kvailybes. Aš jau taip ir maniau.

VERMELSKIRCHAS (*eidamas jai nusilenkia*). Mintyja be muito. Iki pasimatymo. (*Išeina*)

ANĖ (*viena, skubiai plauna*). Ach, kai tas Henšelis nebūtų toks kvailas. (*Viršuje, prie lango atsiklaupia Fabigas ir žiūri*)

FABIGAS. Poniute, labas rytas, kaip begyvuoji?

ANĖ. Kas Tamsta toks?

FABIGAS. Nugi Fabigas iš Quelsdorfo. Ar jau nebepažįstate manęs? Aš atnešiau labų dienų nuo tėvo. Jis liepė Tamstai pasakyti. O gal vidun galima įeiti?

ANĖ. Gerai, gerai. Aš jau numanau, jis vėl pinigų nori, aš pati neturiu.

FABIGAS. Aš jau sakiau jam tai, tik jis nenori tikėti. Ar tamsta pati viena?

ANĖ. Kodėl tai klausi?

FABIGAS (*pusbalsiai*). Matai, Tamsta, turiu ir aš šį ir tą širdyje. Pro langą besikalbant gali žmonės nugirsti.

ANĖ. Dėl manęs prašom ir vidun. (*Fabigas dingsta nuo lango*) Ar šiuo jį nešė šiandien? (*Šluosto rankas*)

Fabigas įeina. Jis apsidaręs menkais darbužiais, nepaprastai miklus, juokingos išvaizdos, metų gali turėti per 36, reta barzda.

FABIGAS. Labas rytas, jaunoji poniute!

ANĖ (*piktai*). Pirmiausia, aš, pone, ne jaunoji poniutė.

FABIGAS (*ironiškai*). Teesie ir taip, bet neužilgo vis dėlto būsite.

ANĖ. Tai yra bjauriausi liežuviai ir daugiau nieko.

FABIGAS. Aš taip girdėjau. Ką čia bepadarysi. Žmonės pilna burna kalba. Juk Henšelienė jau mirė.

ANĖ. O man kas rūpi! Gali kalbėti. Aš savo darbą dirbu... Man nė galvoj.

FABIGAS. Tat visų geriausia. Ir aš visad taip darau. Jau ko ant manęs nėra kalbėję žmonės. Altvasere būk norėjęs balandžius padaužti. Priklydo prie manęs šuniukas, tuojau suskato žmonės, būk aš jį pavogęs.

ANĖ. Jei Tamsta nori ką pasakyti man, sakyk trumpai ir aiškiai.

FABIGAS. Palauk! Matote taip ir yra. Ir aš taip sakau. Žmonės visuomet per daug plepa. Turi, sakysim, keletą skudurų ar kitą niekų niekj, o priešneka tarsi kokį dvarą parduodami. Na dabar imsiu kalbėti trumpai. Dalykas, matai jaunoji poniute, vaje, atsiprašau ir vėl suklupau. Nuėjau pasakyti matai dėl dukters.

ANĖ (*piktai*). Aš jokios dukters neturiu, jei nori žinoti, mergiotė, kurią augina mano tėvas, yra mano sesers duktė.

FABIGAS. Šitaip! Tai visai kas kita. Mes visi manėme, kad mergiotė jūsų. O kur yra sesuo?

ANĖ. Kas ją bežino kur ji bėra! Slepiasi ji. Ji mano, žinokitės, apsieit ir be manęs.

FABIGAS. Ach, žmones - žmones, matyk, kas dedasi. Aš būčiau galvą guldęs, ir ne tik aš, ne tik vienas kuris, bet visi Queldorfe, kad tos mažytės motina esi Tamsta.

ANĖ. Taip, taip, aš jau žinau kas tai pramanė. Visus galėčiau įvardyti. Jie norėtų mane į paleistuvių eilę įrašyti. Tepatenka jie į mano rankas, aš atmokėčiau jiems, paminėtų jie mane.

FABIGAS. Iš tikrųjų tai bjaurus daiktas. Dalykas matai toks, jaunoji poni. Senis tėvas – juk jį Tamsta žinai; jis nepakito, niekumet nėra blaivus. Jis geria kiauras dienas. Motina jau dveji metai kaip mirė, pirma galėdavo mažytę namie palikt, dabar nieku būdu negalima - namai tušti. Jis valkioja ją į traktierius, į visokius urvus, iš smuklės į smuklę. Ir šuo pravirktų visa tai matydamas.

ANĖ (*piktai*). Aš nekalta, kad jis geria.

FABIGAS. Saugok Dieve, ne. Senio joks žmogus nebesuvaldys. Tik mergaitės, matai, reiktų pasigailėti. Jei jos nieks neatims ir neatiduos geriems žmonėms auginti, tai ji nė dešimties savaitių netemps.

ANĖ (*šaltai*). Man tai nerūpi. Aš negaliu jos priimti. Aš pati rūpesčių lig ausų turiu.

FABIGAS. Ateik, tamsta, kuomet nors į Queldorfą ir pati pažiūrėk. Tai būtų visų geriausia. O koks mergaitės gražumėlis, rankytės lyg porcelianinės, tokios švelnutės.

ANĖ. Ji ne mano vaikas, kas man rūpi?

FABIGAS. Vis dėlto, ateik tamsta, duok patarimą. Negalima tiesiog žiūrėti. Kai nueisi į traktierių pusiaunaktį, matai, Tamsta, man reikia, toks mano amatas, ir pamatai ją su tėvu dūmuose sėdint, tai siela purtosi.

ANĖ. Traktierininkai teneduoda jam gerti. Paimt pagalį, gerokai išpert jam kailį, tada jis susiprastų. (*Kažkas įvažiavo į kiemą*) Še penkikę ir eik, eik. Apie tai aš kada nors pagalvosiu. Dabar neturiu laiko. Bet jei tu čia alinėse imsi plepėti, susipyksiva mudu.

FABIGAS. Aš saugosius, kas man rūpi. Ar tat jūsų, ar sesės vaikas. Į bažnyčios knygas dėl to nevežėsiu ir nosies kur nereikia nekišiu. Bet jei norite, gerą patarimą duosiu: pasakykit tai Henšeliui, bus visų geriausias, jums sprando už tai nenusuks.

ANĖ (*vis daugiau nerimaudama, nes girdėti Henšelis šnekant*). Nepliaukšk juokų, turėčiau turbūt pajuoduoti. (*Jeina į kamara*)

HENŠELIS (*rimtas eina aplengva apsidaręs juodais drabužiais, apsimovęs cilinerį ir baltas nertines pirštines. Sustoja ir žiūri į Fabigą, palengva, norėdamas prisiminti*). Kas tamsta toks?

FABIGAS (*skubiai*). Aš perku skudurus, seną popierį, apdėvėtus drabužius, meblius, žodžiu visa, ką gaunu.

HENŠELIS (*ilgai žiūrėjęs, švelniai, bet rimtai*). Nešinkis iš čia. (*Fabigas liūdnai šypsodamos išeina. Henšelis nusimauna cilindrą, šluosto kaktą ir pakaušį marga nosine. Cilindrą pasideda ant stalo ir nusigręžęs į kameros duris šaukia*). Mergiote, kur tu?

ANĖ. Aš prie Gustės, čia, kamaroje.

HENŠELIS. Gerai, gerai, aš galiu palaukti. (*Sėdasi giliai dūsausdamas*) Taip, taip. Ach, vargeli, tu mano vargeli.

ANĖ (*skubiai įeina*). Tuoju duosiu valgyti.

HENŠELIS. Aš nieko negaliu valgyti, nenoriu, aš nesu alkanas.

ANĖ. Valgis ir gėrimas gyvybę prilaiko. Sykį tarnavau aš pas pirklių. Jis tada sakydavo: jei širdį skauda, ar taip koks negerumas, nors ir alkanas nesi, reikia valgyti.

HENŠELIS. Na tai virk pietus, pamatysim.

ANĖ. Nereikia per daug širdgėlauti. Reikia ramintis.

HENŠELIS. Ar buvo knygrišis Horaldas atėjęs?

ANĖ. Visa tvarkoje. Jis padarė keturias dešimtis naujų bilietų. Padėjau ten, ant komodos.

HENŠELIS. Vėl prasidėjo važinėjamos. Lakstyk, liežuvį iškoręs kiekvieną rytą ir vakarą su tuo senu Omnibusu į Freidburgą ir vilk ligonis per kalnus.

ANĖ. Tamsta pats per daug dirbi. Senis Haufė vos bepakėžlioja. Aš, Tamsta dėta, atleisčiau jį.

HENŠELIS (*atsistoja ir eina prie lango*). Jau man širdį perėdė tas vežiojimo amatas. Tegu jį nelabasis, aš nė kiek negailėčiau. Ar šiandien, ar rytoj, vis vieną arklius odilupini, vežimus malkoms suskaldyt patsai pasieškočiau stiprų kirvj. Na eisi bent pas Siebenharo.

ANĖ. Aš norėjau kai ką tamstai pasakyti.

HENŠELIS. Na, ką tokį?

ANĖ. Matai tamsta, man iš tikrųjų nelengva. (*Apsimeta verkti*) Mano brolis labai manęs reikalingas. (*Žliumbia*) Aš turiu išeiti.

HENŠELIS (*labai nustebęs*). Ar galvoj tau negerai! Nedaryk niekų!

Anė stovi, krokodilo ašaras leisdama; prijuoste akis prisidengus.

HENŠELIS. Na sakyk tu, mergiote, nejaugi tu man taip padarysi? Tai būtų gražu! Kas be šeiminkės dabar? Jau vasara už vartų ir nori tu mane varge palikti.

ANĖ (*kaip pirma*). Man tik mergaitės gaila.

HENŠELIS. Jei tu nesirūpinsi, kas ja rūpinsis?

ANĖ (*po valandėles savo skausmą suvaldydama*). Ką jau padarysi, kitaip negalima.

HENŠELIS. Pasaulį visa galima, tik noro reikia. Kodėl pirma apie tai nė žodžio nepriminei? Dabar susyk kažkoks brolis! Ar aš kabinėjuos prie tavęs? Ar tau nebepatinka pas mane?

ANĖ. Nuo kalbų ausys linksta, reikia baigti.

HENŠELIS. Nuo kokių kalbų?

ANĖ. Jau aš ne nežinau. Verčiau bėgti nuo jų savo keliais.

HENŠELIS. Kad bent žinočiau apie ką manai?

ANĖ. Aš dirbu savo darbą, aš imu algą, aš nenoriu, kad mane liežuviais plaktų. Kai dar buvo gyva, aš kiaurą dieną triūsdavau. Dabar jai mirus, juo labiau netinginauju. Teplepa sau žmones kad aš dailinuos, kad noriu likti žmona. Verčiau aš pasijieškosiu kitą vietą.

HENŠELIS (*nusiminęs*). Nurimk, jei daugiau nieko nėra.

ANĖ (*ima bet koki darbą, kad turėtų progos išeiti*). Ne, ne, aš eisiu. Aš negaliu bepasilikti. (*Išeina*)

HENŠELIS (*įą sekdamas*). Žmonės tegu sau plepa. Ką jie kitą darys neliežuvavę. (*Jis nusivelka juodą švarką ir kabina jį dūsaudamas*) Rūpesčių krūva nė kiek nemažėja.

SIEBENHARAS (*palengva įeina nešinas buteliu vandens ir stiklinę*). Labas rytas, Henšeli!

HENŠELIS. Dideliai dėkui, ponas Siebenhare!

SIEBENHARAS. Gal Tamstai kliudau?

HENŠELIS. Kur ten! Tai jau būtų! Maloniai prašau.

SIEBENHARAS (*pasideda ant stalo butelį ir stiklinę*). Aš vėl turiu pradėti gydytis. Vėl turiu su tuo kaklu vargintis. Ach, Dievuli, jei ne viena, tai kita liga turi žmogus mirti.

HENŠELIS. Kuo daugiau gerkite iš šaltinio. Pagysite bematant.

SIEBENHARAS. Taip aš ir darau.

HENŠELIS. Nė Milbrunas, nė Oberbrunas, o mūsų Šaltenis yra pats geriausias.

SIEBENHARAS. Na, verčiau apie ką nors kitą. (*Susimąstęs ima vijoklio šakelę ir žaidžia ja, atsikvošėjęs, pastebėjo tatai, žvilgteri į cilindrą ir į Henšelį ir sako*) Šiandieną bene jūsų žmonos gimimo diena buvo?

HENŠELIS. Šiandien jai būtų suėję trisdešimt šešeri metai.

SIEBENHARAS. Ar gali būti?

HENŠELIS. Taip, taigi! A a! (*Pauzė*)

SIEBENHARAS. Henšeli, aš verčiau dabar paliksiu Tamstą vieną, bet jei Tamsiai patogiu, tai gal rytoj mes pasikalbėsime kas kuriais reikalais.

HENŠELIS. Man būtų maloniau tuojau tai atlikti.

SIEBENHARAS. Noriu pasišnekėti dėl to tūkstančio dolerių.

HENŠELIS. Nė nekalbėkim daugiau, nė nieko, ponas Siebenhare. Laikyk juos. Matai Tamsta, kam juos man turėti? Aš dabar jų nereikalingas. Ar Tamsos, ar mano kišenėje, žinau, nežūsiant.

SIEBENHARAS. Na Henšeli, aš Tamstai labai dėkingas. Man Tamsta daug gera padarei. Vasarą žinai Tamsta, lengviau su pinigais, o dabar iš tikrųjų būtų buvę sunkoka.

HENŠELIS. Na, matai Tamsta, ir susitarėva. (*Pauzė*)

SIEBENHARAS. Taip, taip kartais aš pats stebiuosi: tuose namuose juk esu gimęs, o kad galėčiau bent pusę skolų išsimokėti, ramia siela šiandien pat ir išvažiuočiau.

HENŠELIS. Aš nenoriai eičiau, turiu prisipažinti. Aš nežinočiau net kur dingti.

SIEBENHARAS. Tamstai labai vyko. Tos pačios kliūtys, matyk nuo kurių aš visomis jėgomis gyniaus, Tamstą praturtino.

HENŠELIS. Vienam vieno, kitam kito trūksta. Kam blogiau yra, kas jai gali žinoti? Matai Tamsta, man kviečius priplakė. Ar jie besukils kažin, ar ne?.. Nė nežinau, kodėl taip nebevyksta. (*Pauzė*)

SIEBENHARAS. Henšeli, visam kam yra laikas! Visa dabar reikia įveikti. Turite eiti į žmones, šio to pasiklausti, pamatyti, kartais alaus stiklą išgerti, turite pulti į darbų sukilį, bet ne visada liūdnaisiais nuotykiams kankintis. Jei kas neatmainoma, tai pirmyn!

HENŠELIS. Tiesą sakai, Tamsta. Kitaip ir negalima.

SIEBENHARAS. Žinoma, Tamstos žmona buvo geriausia ir ištikimiausia moteriškė. Visi kaip vienas tai patvirtins, bet tamsta gyvena. Esi vyras pačiame žalume. Tamsta dar daug darbo pasaulyje. Kas gali žinoti, kas Tamstai dar lemta. Nereiškia tai, kad turėtum savo velionę žmoną užmiršti, priešingai. Tokie vyrai, kaip Tamsta, neužmiršta. Bet Tamsta privalai jos atminimą sveikesniu būdu pagerbti. Juk nieko jau nepadarysi? Aš jau senokai stebiuos į Tamstą ir pasiryžau bent sykį prabilti į širdį. Tamsta per daug leidys į nusiminimą.

HENŠELIS. O kas man daryti? Tiesą sakai tamsta, aš neprieštarauju, bet kartais nežinai žmogus kur dėtis. Norėtum kibti į darbą, kažko trūksta. Keturios akys vis daugiau už dvi mato. Keturiomis rankomis daugiau galima nudirbti. Tiek daug vežimų vasaros metu. Kas namie visais reikalais besirūpins? Tat visai nelengvas dalykas.

SIEBENHARAS. Anė, aš manau, yra labai darbšti?

HENŠELIS. Na matai, Tamsta, ir ji pasisakė išeisianti. Be moteriškės labai bloga! Niekuo negalima pasitikėti. Tat ir yra visa nelaimė.

SIEBENHARAS. Apsivesk, Henšeli!

HENŠELIS. Tai būtų visų geriausia. Kas daryti be moteriškės. Mes vežikai be moteriškės kaip be nagų. Aš galvojau apie tai, ketinau sykį jau eiti, ketinau pasišnekei su ponija, gal ji ką patartų. Visa taip netikėtai įvyko. Mirė pačiame darbymety. Tiesą pasakius, vežikų interesai genda. Netrukus geležkelis bus nutiestas. Na matai, Tamsta, mudu šį tą buvova susitaupę, ketinova metas po meto mažą viešnamį įsitiecti, o be moters čia nieko nepadarysi...

SIEBENHARAS. Taip ilgai tęstis negalima. Visą amžių turbūt nenašliausi. Jau vien tik dėl to vaiko negali nevedęs likti.

HENŠELIS. Ir aš tat sakau.

SIEBENHARAS. Nevertėtų man kištis, bet vis dėl to esame seni draugai. Laukti Tamstai vien dėl žmonių kalbų būtų visai nesąmonė. Jei tamsta pasiryžai ir rimtai pasiryžai vėl apsivesti, tai ir Tamstai, ir vaikui verčiau veikia nepulti užsimerkus, žinoma. Bet jei Tamsta jau apsisvarstei, tai pirmyn, prūsai! Ko čia betęstis. *(Maža pauzė, jos metu Henšelis krapšto pakaušį)* Ar yra bent viena į akį kritus?

HENŠELIS. Ar krito į akį pasakyti tamstai? Gali būti taip, tik aš jos negaliu imti.

SIEBENHARAS. Kodėl gi negali?

HENŠELIS. Tamsta pats žinai.

SIEBENHARAS. Aš? Žinau? Iš kur?

HENŠELIS. Tik prisimink truputį.

SIEBENHARAS (*purtydamas galvą*). Šią valandą negaliu beatminti.

HENŠELIS. Juk aš turėjau savo žmonai prižadėti.

SIEBENHARAS. Aa beje! Tamsta manai tarnaitę? Anę? (*Pauzė*)

HENŠELIS. Man dažnai tas lenda į galvą. Ko čia man toli ieškoti. Kai aš naktį pabundu, kartais po porą valandų negaliu beužmigti. Vis apie tai manau. Nebgaliu nusikratyti nuo tų minčių. Mergiotė yra gera, truputį gal per jauna man, seniui, bet dirbti gali daugiau, kaip keturi vyrai. Be to, ir Gustę apžiūri, geriau nė motina nepadarytų. Pagalios ir galvą ji turi; ji turi galvą už manąją geresnę. Ir skaičiuoti ji gali geriau, kaip aš. Galėtų sąskaityboje būti. Kiekvieną skatiką, kiekvieną henigą ji atima, nors po pusanthro mėnesio ją klaustum. Aš manau, pora juristų ji už aprumbo užkištų.

SIEBENHARAS. Taip, jei Tamsta esi įsitikinęs.

HENŠELIS. Nebėra man geresnės žmonos. O dėlto... neišeina iš galvos man tas prižadas. (*Pauzė*)

SIEBENHARAS. Taip, taip, dabar aš, kaip per sapną atminiau - tai buvo pastarosiomis jos gyvenimo dienomis. Aš galiu tamstai atvirai pasisakyti nemaniau esant tai rimtu dalyku. Jūsų žmona buvo tada labai susijaudinusi. Tai buvo ligos pasekmės. Man matos, ne čia visa svarbu. Svarba yra tai, ar ji - Anė - yra Tamstai atatinama. Ji turi daug gerų privalumų, neabejoju. Kai kas nepatinka man. Bet kur rasi žmogų be ydų. Ji, pasakoja, ir vaiką turinti.

HENŠELIS. Taip ji turi vaiką. Aš sužinojau tai. Tebūnie ir taip. Tas man nekliūna. Ar ji turėjo manęs laukti? Ji apie mane nė žinoti nežinojo. Ji tokia pilna, stipri, - pagundos nesnaudžia. Juk kai kriaušės prinoksta, jos krinta žemyn. Dėl to aš nesusimąstyčiau.

SIEBENHARAS. Kaip bebūtų. Visa kita jau antraeilis dalykas. Kas nors praeis, sakysim, bus kalbų. Aš suprantu, bet vis dėlto, reikia nuo to atsipalaiduoti. Varžytis, tuos įsitikinus geriau būsiant, būtų kvailybė.

HENŠELIS. Aš esu įkalbinėjęs sau kokią dešimtį kartų. Matyt, Tamsta, ji visad man gera velydavo. Aš kalbu apei žmoną, kai ji dar sveika buvo. Juk ir dabar nepastos man kelio. Kur ji nebūtų, vis velys man pasisekime.

SIEBENHARAS. Žinoma.

HENŠELIS. Šiandien buvau prie jos kapo. Poni taip pat buvo įdavusi vainiką padėti. Aš pamaniau, nueisiu ten, gali ji įkvėps man kokią mintį, gal pasiryšiu kas daryti. Motina, sakau aš mintimi, duok man ženklą. Taip ar ne? Kaip nulemsi, taip ir padarysiu. Visą pusvalandį aš išstovėjau. Aš ir meldžiausi ir visa jai aiškinau savyje suprantamas daiktas; aiškinau ir apie saiką ir apie viešnamį ir apie darbus, kurių dirbti nėra kas padeda, bet nedavė man jokio ženklo.

Anė įeina, skersomis pažvelgia į kalbančius ir tuojau energiška imasi darbo: nuvalo suolą, vanią padeda nuošaliai, triūsia prie krosnies.

SIEBENHARAS (*Henšeliui*). Teleidžia Dievas mirusiems ilsėtis ramybėje. Tamsta esi vyras pačiame žalume. Kam Tamstai, Henšeli, ženklų ir stebuklų? Mes galime rasti tikrą kelią ir susitvarkyti savu protu. Eikite paprastai savo keliu. Savo laive Tamsta esi kapitonas. Visas abejones ir svyravimus šalin, per bortą! Juo labiau, įsigilinus į tamstos reikalą, juo labiau jie man aiškėja.

HENŠELIS. Ane, ką tu į tai sakysi?

ANĖ. Aš nežinau. Kas gali žinoti apie ką jūs kalbėjote?

HENŠELIS. Na palauk, paskui aš visa tau pasakysiu.

SIEBENHARAS. Iki pasimatymo, Henšeli. Lik sveika. Daug laimės ir pasisekimo!

HENŠELIS. Reiktų vilties.

SIEBENHARAS. Dėl tamstos mane neima baimė. Turi laimingą ranką. (*Išeina*)

HENŠELIS. Nepastebėk, ponas Siebenhare!

ANĖ. Reikia tris kartus nusispjauti, tfui, tfui, tfui. (*Pauzė*) Negaliu susivaldyti, tamsta esi per geras.

HENŠELIS. Truputį. Tada matysim, kaip čia visa dės. O gal neturi noro?

ANĖ. Juk Tamsta, pats sakai, kad pamatysim.

HENŠELIS. Aš dar sakau, pamatysim. (*Pauzė, išeina*)

ANĖ (*ramiai triūsiasi. Kai Henšelio nebegirdėti einant, sustoja, nusišluosto rankas, vos sulaikydama savo džiaugsmą numeta prijuostę ir triumfuodama sako*). Dabar aš jums parodysiu, dabokitės!

UŽDANGA

TREČIAS VEIKSMAS

Tas pats kambarys, kaip ir pirmuosiuose veiksniuose. Lapkričio pabaigos vakaras. Krosnyje dega ugnis, žvakė stovi ant stalo. Vidurinės durys uždarytos. Nuo viršujo gyvenimo šiek tiek girdėti šokių muzika. Anė, dabar Henšelienė, sėdi prie stalo ir neria, ji tvarkiai ir švariai apsidariusi melsvais kasdieniniais drabužiais, ant pečių raudona vilnonė skepeta. Jeina Hildebrautas – kalvis, nedidelis, raumeningas vyrukas.

HILDEBRAUTAS. Geras vakaras, Henšelienė! Kur yra tavo vyras?

HENŠELIENĖ. Į Breslavį išvažiavo. Parves tris arklius nupirkęs.

HILDEBRAUTAS. Šiandien, žinoma, negrįš, ar taip?

HENŠELIENĖ. Lig pirmadienio nebus.

HILDEBRAUTAS. Šiandien turime šeštadienį. Mes čia ratus atvežėme.. Pastatėme kieme, po sale. Teko visus keturis lankus naujus kalti. Ar ir Haufės nėra?

HENŠELIENĖ. Jau seniai pas mus jo nebėra.

HILDEBRAUTAS. Po velnių, kokius niekus aš bekalbąs. Ketinau apie naująjį berną klausti. Ar ir Švarco nėra?

HENŠELIENĖ. Jis taip pat Breslavyje.

HILDEBRAUTAS. Taip, taip, apie Haufę jau žinojau. Jis dažnai ateina į kalvę, ir žiopso, kai geležį kalu. Juk jis vis dar negauna vietos.

HENŠELIENĖ. Žmonės pasakoja, kad jis ima girtuokliauti.

HILDEBRAUTAS. Pradeda, kitaip ir negali jis. Bloga tokiam seniui. Nenori jo niekas bepriimti. Kas ten viršuj šiandien?

HENŠELIENĖ. Šokiai. Linkminasi.

HILDEBRAUTAS. Henšeliene, o kad taip mudu nueituvu tenai. Ar negaliva mudu vieną valsą apsukti?

HENŠELIENĖ. Tai šaudytų akimis. Ko Tamsta iš Henšelio norėjai?

HILDEBRAUTAS. Viršininkas turi raudą eržiliuką, bjaurybė neprisileidžia pakaustyti, ketinome Henšelį prašyti padėti. Jei jis to pašėlusiojo šunies nesuvaldys, tai tegu pats velnias jį kausto. Labanakt, Henšeliene.

HENŠELIENĖ. Labanakt. (*Hildebrautas išeina. Henšeliene išgirsta kažką čiužčiuojant*) Kas ten šiužčioja? (*Eina ir atidaro duris*) Kas čia kelia tokį triukšmą?

PRANĖ (*įeina šokdama*). Vietos, vietos, poni Henšeliene. Aš neturiu laiko! (*Ji sukasi aplink stalą j girdimo valso taktą*)

HENŠELIENĖ. Kad tave šimts keturiolika! Kas tau rados? Ar pašėlęs šuo apriejo? (*Pranė surikdama šoka toliau, dainuoja valso melodiją. Henšeliene, linksmėdama*) Kaip Dievą myliu, tu nualpsi. Na, Prane, tu pagalios išeisi iš proto! (*Nustoja griežę. Pranė nuilsus krenta į kėdę*)

PRANĖ. Aš galiu ir galą gauti bešokdama, poni Henšeliene! Taip mėgstu!

HENŠELIENĖ (*juokdamasi*). Jei toliau taip darysi, tai gali įvykti. Į tave bežiūrėdama gali plyšti iš juoko.

PRANĖ. Ar Tamsta visai nešoki?

HENŠELIENĖ. Aš? Ar aš šoku? Žinoma šoku! Porą naujų čeverių kitados nuplėšdavau bešokdama viena nakčia!

PRANĖ. Eime pašokti mudvi.

HENŠELIENĖ. Eik ten viršun ir šok su jais.

PRANĖ. Taip, kad tik būtų galima! Ar žinai ką, aš įšliaušiu tenai. As įšliaušiu į galeriją. Ar Tamsta esi viršuj buvusi? Didžiosios salės galerijoje? Ten yra sukrauti džiovintų slyvų maišai. Aš akiplėšiškai nueisiu tenai, ir žiūrėsiu žemyn. Kodėl aš negaliu žiūrėti?

HENŠELIENĖ. Tikiu, tikiu aš, kad tu mergelė, kada nors išbėgsi.

PRANĖ. Gali Tamsta šventai tą tikėti. Ponas Siebenharas taip pat yra buvęs Paryžiuje, revoliucijos metu. Jis puikiai moka pasakoti. Aš norėčiau tokioj revoliucijoj dalyvauti. Ten reikalinga padėti barikadas statyti.

VERMELSKIRCHO balsas. Prane! Prane! Kur tu vėl įsmukai?

PRANĖ. Ts! Nesakyk Tamsta!

VERMELSKIRCHO balsas. Prane! Prane!

PRANĖ. Ts! Tylėk! Vėl bus bereikią padėti alinėje. Man taip priklū, aš negaliu!

VERMELSKIRCHO balsas. Prane!

PRANĖ. Juk tai tėtės ir mamos darbas, arba tesamdo kelnerį. Aš nenoriu alinės panele likti.

HENŠELIENĖ. Tas dar ne taip bjaurus darbas.

PRANĖ. Taip. Kad bent būtų rinktinių ponų, o dabar – kurorto tarnai, vežikai ir angliakasiai. Žemai dėkavoju! Tai ne man lygūs draugai.

HENŠELIENĖ. Tavim dėta, aš neturėčiau vargo. Daug susirankiočiau. Galėtum tu gražaus skatiko sutaupyti, gražaus skatiko susidėti.

PRANĖ. Skatikų aš nė neimu. O kai ponas Siebenharas, architektoris, arba daktaras Volentineris man ką duoda, tuojau skenėstį nusiperku.

HENŠELIENĖ. Tat ir bloga. Obuolys nuo obelies netoli terieda. Ir tėvas, ir motina ne kitokį. Jūs alinės reikalais nė kiek nesirūpinate. Kad jūs savo darbą kaip reikiant dirbtute, galėtute nemaža pinigų nuošimčiais leisti.

PRANĖ. Mes nesame taip godūs, kaip Tamsta.

HENŠELIENĖ. Aš nesu godi, tuk ir pinigų nemėtau be reikalo.

PRANĖ. O žmonės kalba, kad Tamsta godi.

HENŠELIENĖ. Žmonės gali loti, ar supratai, ir tu gali. Nešdinkis sau, užteks to plepalo. Daugiau gali nevaikščioti. Aš nepasiilgstu tavęs. Geriau jūsų nei matyti, nei girdėti. Visi čia tik valkatos.

PRANĖ (*eidama pro duris, atsigrįžta, piktai*). Ar žinai, ką dar žmonės kalba?

HENŠELIENĖ. Ir žinoti nenoriu. Laukan veikiau žiūrėk, kad apie save ką neišgirstum! Ar manai, nieks nežino tavo santykių su Siebenharu.

PRANĖ. Tfui, tfui, ir dar kartą tfui. (*lšeina*)

HENŠELIENĖ. Valkata!

Vidurinės durys lieka atdaros. Prie jų susitinka nuo viršaus einęs Siebenharas su kelneriu Jurgiu, einančiu koridoriumi. Jurgis viena mada apsidaręs, skrybėlė, lazdutė, ilgas paltas ir margas kakloryšis.

SIEBENHARAS. O Tamsta ko čia?

JURGIS. Atsiprašau, aš turiu reikalą pas vežėją Henšelį.

SIEBENHARAS. Vežėjo Henšelio nėra namie. Tamsta tris kartus jau girdėjai, mano namuose tau nėra vietos, o jei Tamsta dar neatsiminsi, tai aš liepsiu žandarui pagilinti atmintį, supranti, Tamsta?

JURGIS. Ponas Siebenhare, atleiskite, aš ne pas Tamstą einu. Tamstos namuose žmonės gyvena. Tamsta nieko bloga man negali prikišti.

SIEBENHARAS. Bet jei aš Tamstą dar sutiksiu, liepsiu sargui išvyti. Turėk Tamsta tai omenyje *(Išėina)*

JURGIS *(jeina kambarin plūsdamas)*. Te pamėgina! Palūkėsime!

HENŠELIENĖ *(smarkiai trenkia duris vos suvaldydama piktumą)*. Dar mes tebesame. Tepamėgina! Čia mūsų kambarys, ne jo, ir kas čia ateina, pas mus ateina. Jis čia nė žodžio negal sakyti.

JURGIS. Palauksime, pamatysime, tas gali brangiai jam kainuoti. Reikės pakrapštyti kišenę. Jau teko jam ir nuo Alfonsi, kurs dveji metai kaip čia buvo. Su manim bus dar kebliau, trisdešimt talerių už įžeidimą man bus per mažą.

HENŠELIENĖ. Jis nė tų neturi kišenėje, prakeiktasis plikis. Visoje apylinkėje prisiskolinęs. Kur neklausais, visur skolingas. Neilgai betruks, bus jam galas. Tada jam pačiam teks nėsintis iš tų namų, dar mat kitus jis mėtys!

JURGIS *(nusivelka paltą, pasikabina skrybėlę ir valo dulkeles nuo švarko ir kelnų)*. Žinoma! Tai man ne paslaptis. Visi pilna burna kalba. Ir niekas jo nesigaili, visi net džiaugiasi. Dabartinis mano ponas labai jo nekenčia. Jo vardą išgirdęs, jis tuoj ima širsti. *(Išsitraukia veidrodėlį, šukas, dabinasi)* Tas Siebenharas, sako, kaip pipiras įkartėjo!

HENŠELIENĖ. Aš tikiu, tiesą sako.

JURGIS. Na, Anute, ar turi ką nors šiltą?

HENŠELIENĖ. Kodėl tu vakar neatėjai?

JURGIS. Tu manai gal, kad kiekvieną dieną galiu išeiti? Man ir šiandien sunku buvo išsprukti. Vakar dirbau ligi trečia valandai naktį.

HENŠELIENĖ. O ką tiek ilgai darei?

JURGIS. Buvo gaisrininkų posėdis. Jie naują tryškynę nupirko, nori netrukus pašventinimo iškilmes kelti. Todėl ir posėdis buvo šaukiamas.

HENŠELIENĖ. Jiems reikalinga tik proga girtuokliauti. O aš tat viena sėdėjau ir laukiau lig išnakčių. Tik girdžiu, ir pati nežinau kas ten galėjo būti! Gal paukštis į langą brėkštelėjo. Aš pamaniau, kad tai tu, nuėjau prie lango ir atidariau jį. Aš taip perpykau, kad visą naktį negalėjau užmigti. *(Iš lėto belstelėja kumštimi į stalą)* Aš ir dabar dar pikta.

JURGIS. A.. nejaugi? Kuriam čia galui ūpą gadinti? *(Apkabina ją)* Taip negera! Va kaip!

HENŠELIENĖ *(išsprunka)*. O ne! Tai tiesa! Aš jau nežinau, kodėl taip yra, kai visa žmogui kelią pastoja. Visą savaitę Henšelis sėdi namie, o kai jis ne ilgam iš tikrųjų išvažiuoja, tai tą laiką reikia pražiopsoti!

JURGIS. Na dėlto šiandien dar turime laiko. Juk jis pirmadienį tesugrįš, aš manau?

HENŠELIENĖ. Kažin, ar taip bus.

JURGIS. Kodėl negali taip būti, jau aš nežinau?

HENŠELIENĖ. Dabar jis vis namie ir namie kiurkso. Pirma nė per pusę nebuvo taip bloga. Eidavo, išbus visą savaitę kelionėje, o dabar be galo gailis, kad tenka nors vieną naktį svetur nakvoti. Jei sakosi tris dienas nebūsiąs, žiūrėk, dažniausia į antrąją dieną ir būsiąs namie. Cit, klausyk, aš manau, jie bus parvažiuę. Kas čia kitas taip pliauškintų kieme.

JURGIS *(klausydamas pusbalsiu)*. Kad jį velnias kur parautų! Prakeiktas tas pliauškinimas. Vos tik truputį apsišildžiau. Ir dabar skubiai reikia leistis, ką? O aš visas ką tik mėklinau. *(Jis velkasi paltą ir ima į ranką skrybėlę)*

HENŠELIENĖ *(pagriebia iš rankų skrybėlę)*. Pasilik! Ko čia turi bėgioti? O ko aš turiu bijoti, gal Henšelio? Jis telaižo man kojas! To dar betrūko! Kad būtumei vakar atėjęs... juk aš sakiau tau. Nieks nebūtų kliudęs, nė Henšelis, nė Siebenharas. O šiandien velniai žino, kas čia dedasi.

Jeina arklių pirklys Valteris, gražus, stiprus, kokių keturių dešimčių metų vyras. Ausinė kepurė, trumpi kailinukai, medžioklinės kojinės, ilgi batai, užraištomos tumpinės pirštinės.

VALTERIS. Henšeliene, tavo vyras ten, kieme. Labas vakaras. Aš tik valandėlei įbėgau. Aš norėjau Tamstai tik labą vakarą pasakyti. Tuojau, matai, vėl į arklį reikia sėsti. Gražių žirgelių prisipirkome. Jis ir Tamstai šį tą parvežė.

HENŠELIENĖ. Aš maniau jus tik pirmadienį grįšiant.

VALTERIS. Taip ir būtų buvę, bet mes tenujojome tik lig Kanto. Iš ten turėjome arklius geležinkeliu vežti, o šiaip jie būtų be kojų palikę tokiais ledėsiais.

JURGIS. Geležinkeliu, be abejo, greičiau ir patogiau.

VALTERIS. O čia kas toks? Aš nė nepamačiau! Juk tai bene Žoržas? Aš ir manau! Vaikinas atrodo kaip tikras baronas.

JURGIS. Žinoma, ten „Žvaigždėje“ daugiau galima pelnyti. Dabar reikalai geryn eina. Čia buvau visai nukaręs, beveik nuogas nepalikau. Dabar vėl galiu šį tą pasisiūdinti.

VALTERIS. Na, Henšeliene, įspėk, ką tau vyras parvežė?

HENŠELIENĖ. O ką tokį?

VALTERIS. Kažin, ar džiaugsis tuo?

HENŠELIENĖ. Pamatysim. Pareis, nuo to, kas bus.

VALTERIS. Na, lik sveika, kitaip gausiu pipirų nuo žmonos.

HENŠELIENĖ. Laimingos kelionės!

VALTERIS. Iki pasimatymo!

JURGIS. Ir aš eisiu tuojau kartu, labanakt, Henšeliene!

HENŠELIENĖ. Juk tamsta norėjai su Henšeliu pasišnekėti.

JURGIS. Yra laiko, neskubus reikalas.

VALTERIS. Jei nori su juo pasikalbėti, verčiau atidėk rytojui. Šiandien jam kas kita galvoje. Ar žinai, Henšeliene, ką jis tau parvežė?

HENŠELIENĖ. Ir ką jis galėjo parvežti? Neplepėk tik.

VALTERIS. Matai, tavo dukterį jis parvežė.

HENŠELIENĖ. Ką jis, sakai, parvežė? Aš nenugirdau.

VALTERIS. Mes buvome Quolsdorfe ir paėmėm ją.

HENŠELIENĖ. Ar tik negirtu esata judu abu? A?

VALTERIS. Nė burnoj neturėjova, tiesą sakau!

HENŠELIENĖ. Ir ką jūs paėmėt?

VALTERIS. Jis man nė žodžiu apie tai neprasitarė, tik štai, atvykom į Quelsdorfą, įėjome į smuklę pasėdėti.

HENŠELIENĖ. Na, toliau kas buvo?

VALTERIS. Sédime smuklėje, neilgai trukus įeina tavo tėvas tavo mergiote vedinas.

HENŠELIENĖ. Ta mergiotė ne mano!

VALTERIS. To aš jau nežinau. Tik žinau, kad ji ten gimus. Jis priėjo prie tėvo ir sako, kad mergiotė esanti graži. Paskui paėmė j rankas ir ėmė glamonėti. Ar nori, sako, kad pasiimčiau aš tave, mergaitė tuojau sutiko.

HENŠELIENĖ. Na, o mano tėvas?

VALTERIS. Tavo tėvas juk Henšelio neatpažino.

HENŠELIENĖ. Tat visų geriausia! Ir daugiau nieko?

VALTERIS (*daugiau kalbėdamas j Jurgį*). Daugiau niekas bebuvo. Jis išsivedė ją laukan ir sako tėvui „Tik pasodysiu aš mergiotę j arklį“. O toji vis šaukia: „Joti, joti“. Atsisėdo jis j savo didelę Brobantą, o aš turėjau mergiotę paduoti. Paskui sušuko jis „Sudiev“ ir nujojo.

HENŠELIENĖ. Ir tėvas tat leido?

VALTERIS. O kas jam bedaryti? Galėjęs būti visas Quolsdorfas vytis. Ką Henšelis turi rankose, jokiam žmogui nepatarčiau bandyti tai imti. Visoje apylinkėje nerasi žmogaus, kurs išdrįstų Henšelį kiršinti. Tėvas iš karto nesuprato, kas nutiko. Tik štai, kad suriko nesavu balsu, kad ėmė šaukti, keikti, keikti. Žmonės juokėsi. Jie pažino Henšelį. Truputį pajojęs, Henšelis atsisuko, ir tarė ramiai. Lik sveikas, Šeli. Aš ją imu drauge. Motina jos seniai laukia. Liaukis gėręs, pridūrė jis, tada pas ją ir pats rasi vietos.

JURGIS. Sudiev, aš verčiau rytoj pasišnekėsiu. (*Išeina*)

HENŠELIENĖ. Ir jis mano, kad aš čia ją laikysiu. To jau niekuomet nebus. Tas vaikas ne mano. Juk mane imtų žmonės pirštais badyti. Pirma Quolsdorfe, dabar čia, ir maža dar tekentėjau. Dieną ir naktį prie Gustės budėti. Dabar kitą kryžių užkars. To ir betrūko! Na tesusaugo jis.

HENŠELIS (*įeina taip pat trumpais kailiniais apsivilkęs, ilgi batai, medžiotojų kojinės ir odinės kelnės, nuo arklio nusėdęs tiesiog pro vidurines duris. Jis vedasi šešerių metų nešvarią apdriskusią mergaitę. Palinksmiai j paskutinius Anės žodžius*). Kas taip tesusaugo?

HENŠELIENĖ. Et, aš nežinau.

HENŠELIS. Pažiūrėk, Ane, kas čia ateina. (*Mergaitei*) Eik, Bertel, ir sakyk labas vakaras. Na, eik ir sakyk! Sakyk, labas vakaras, motinėle.

Bertelė eina, nenorėdama pasilikti nuo Henšelio, kuris meiliai stumia pirmyn per kambarį prie Anės, toji pasipūtusi sėdi ant krosnies, ant mūrinukės.

HENŠELIENĖ *(kai vaikas, nežinodamas, kas daryti, prieš ją sustoja).* O ko tu čia reikalinga?

BERTELĖ. Aš jojau gražiu arkliuku. *(Henšelis ir Valteris nuoširdžiai juokiasi)*

HENŠELIS. Na, dabar mes ją laikysime! Labas vakaras, Aniute, tu pyksti?

HENŠELIENĖ. Tu sakeis, tik pirmadienį grįšiąs namo. Dabar aš nieko neturiu paruošus vakarienei.

HENŠELIS. Na, duonos ir lašinių galą, vis rasime. *(Pasikabina kepurę)*

HENŠELIENĖ. *(nemaloniai tempia Bertę).* Koki tu tat esi?

HENŠELIS. Turėsi pasirūpinti nupirkti drabužiukų. Juk kuo pernuogas kūnelis. Gerai, kad turėjau storą gūnią, o tai būtų sušalusi lig atvežama. *(Nusivelka kailinius, šildo rankas)* Geriausia būtų ją tiesiog į vanią.

HENŠELIENĖ *(nenorom).* Geriausia, kad būtum palikęs ją kur ji buvo.

HENŠELIS. Ką tu sakai?

HENŠELIENĖ. Nieko.

HENŠELIS. Aš maniau, kad ką sakai. Pirmiausia ją į vanią, o paskui į lovelę. Galvą galėtum truputį paškuoti. Aš manau, kad ji turi gyvio. *(Bertė verkia)* Kas tau yra? Netampyk jos taip!

HENŠELIENĖ. Nežlembk tu, varle, dar to betrūko!

HENŠELIS. Tu maloniau su ja. Mergaitė yra dėkinga už kiekvieną žodį. Tylėk, Bertel, tylėk!

BERTELĖ. Aš noriu pas tėtušį!

HENŠELIS. Tu esi pas mamą. Mama yra gera. Aš labai džiaugiuos, kad čia ją turime. Senai reikėjo ją paimti. Kad kiek vėliau, būtų tekę ieškoti ją kapuose!

HENŠELIENĖ. Nebūtų buvę nė kiek tat blogiau, nei tu kad padarei.

HENŠELIS *(nustebęs, švelniai).* Ką tat reiškia? *(Pauzė)*

VALTERIS. Na, likite sveiki. Aš jau bėgsiu.

HENŠELIS. Na palauk tik, išgersime pirma po stiklą grogo.

HENŠELIENĖ. Taip, taip, kad turėtum namie romo.

HENŠELIS. Tu gali atnešti nuo Vermelskircho.

HENŠELIENĖ. Su tais žmonėmis aš nenoriu nė matytis.

VALTERIS. Ne, ne, aš namo einu. Aš neturiu laiko. Juk kokį pusvalandį teks risnoti. Dievaž, nė par nago juodymą neapsunkysiu Tamstos.

HENŠELIENĖ. O kas čia jau tuo skundžiasi?

VALTERIS (*susierzinęs*). Niekas! Aš nieko nenorėjau įžeisti. Tegu mane Dievas saugo! Aš nieko nenoriu. Su tavim negalima būtų riešutauti. Sudiev, likite sveiki.

HENŠELIS. Keliuk sveikas. Labų dienų tavo žmonai, ar supratai?

VALTERIS (*jau lauکه*). Gerai. Iki pasimatymo. Aš neužmiršiu. (*Išeina*)

HENŠELIS. Ani, ar aš dabar negerai padariau?

HENŠELIENĖ. O ką aš žmonėms pasakysiu?

HENŠELIS. Savo dukters tik jau negėdysies!

HENŠELIENĖ. Kas tai sako, a? Man tai vis vieną! Tu kito nieko nenori, kaip tik man bloga daryti. (*Vaikui piktai*) Še, gerk pieno. Paskui šalin ir gulti. (*Bertė geria*)

HENŠELIS. Ar tu ir toliau taip elgsis?

HENŠELIENĖ. O ką aš bloga darau?

HENŠELIS. O su mergaite kaip elgies?

HENŠELIENĖ. Nesuėsiu jos, nesuėsiu. Dievaži. (*Išveda verkiančią mergaitę į kamara gulti*)

HENŠELIS. Nesuėsti ji čia ir yra. Verčiau aš būčiau jos neparvežęs. (*Pauzė, Anė vėl įeina*) Kad bent žinotum žmogus, kaip jums įtikti. Kartais jokios išeities nerandi, su jumis, su bobomis. Tu visada man rodeis...

HENŠELIENĖ (*piktai, kuo neverkdama*). Tai yra melas, jei nori ką žinoti.

HENŠELIS. Kas yra melas?

HENŠELIENĖ (*kuo neverkdama*). Aš tau niekumet neminėdavau Bertos. Vienintelį kartą tik prasitariau apie ją.

- -

Archyve tai paskutinis lapas

- -